

Utfordringer og muligheter - kultur i folkehelsearbeidet.

NOKU 24. september 2012.

Spesialrådgiver, dr.art. Margunn Skjei Knudtsen

Hva er folkehelsearbeid?

- Folkehelsearbeid er samfunnets samlede arbeid for å **styrke faktorer som fremmer helsa**, redusere faktorer som medfører helserisiko og beskytte mot ytre helsetrusler.
- Folkehelsearbeidet er **sektorovergripende** og omfatter tiltak innen mange samfunnssektorer.
- Folkehelsearbeidet skal bidra til en **jevnere sosial fordeling av faktorer som påvirker helsa**.

Folkehelsearbeid forts.

- Utvikle et samfunn som legger til rette for positive helsevalg og sunn livsstil.
- Fremme trygghet og medvirkning for den enkelte og **gode oppvekstvilkår** for barn og ungdom.
- Forebygge sykdommer og skader.

Hovedandelen av innsatsen foregår utenfor helsevesenet.

Hovedmål i folkehelsearbeid

Samfunnsdeltakelse for alle
Utjamning av sosiale ulikheter i helse

Å være ekskludert fra det sosiale liv og bli behandlet som mindre verdt, fører til dårligere helse og større risiko for tidlig død.

Felles utfordringer

- Sosiale og geografiske ulikheter i helse
- Sosiale og geografiske ulikheter i kulturdelaktelse
- Sosiale ulikheter i medlemskap i lag og organisasjoner
- Sammenhenger mellom kulturdelaktelse og helse
- Konsekvenser?

Konsekvenser

- enkelte grupper av befolkningen kan miste gode opplevelser, blir ikke medskapende, mister nødvendig felles kunnskap og får ikke hentet ut mulige helseeffekter ved kultur deltakelse
- mens andre grupper i befolkningen får både et opplevelses-, informasjons - og helseforsprang
- de sosiale ulikhetene øker, vi mislykkes i deler av arbeidet vårt.

Kultur i folkehelsearbeidet

- Hvilke utfordringer - barrierer møter vi?
- Hvilke muligheter har vi?

Utfordringer

Nasjonalt

Ingen samlet felles nasjonal politikk på kultur- og helsefeltet:

- Få og usystematiske tiltak fra Helse- og omsorgsdepartementet, Helsedirektoratet og Kulturdepartementet.
- Risikoatferd og risikofaktorer for sykdom står i sentrum hos helsemyndighetene. Lite fokus på helsefremmende faktorer.
- Manglende forskningsinnsats.
- Skepsis i forskningsmiljøer.
- Vanskelig å måle effekt – dette gjelder alt folkehelsearbeid, men kanskje særlig effekt av helsefremmende tiltak og ikke minst bruken av kunst og kultur.

Regionalt

- Speiler nasjonal politikk.
- Fylkeskommunen som kan ha et ansvar på området, har hittil stort sett arbeidet sektorielt.
- Lite samarbeid mellom regionale aktører.
- Lite implementert i utdanning.
- Likevel bedre på regionalt nivå enn på nasjonalt nivå.

Lokalt

- Mange gode lokale initiativ, men for lite systematikk.
- Lite implementert i politikk, ledelse og praksis, for avhengig av ildsjeler.
- Ikke nok samhandling hverken internt i kommunene eller mellom kommunene og eksterne aktører.
- Samhandlingsreformen tar mye oppmerksomhet og ressurser.
- Behov for kompetanseheving.

Muligheter

Felles nasjonale mål og føringer:

- Regjeringas velferdspolitiske mål
- Kulturmelding og kulturlov
- Folkehelselov, forskrift, meldinger mv.
- Helse- og omsorgslovgivning, meldinger og veiledere

Regionalt arbeid

- Fylkeskommunen har fått større ansvar i folkehelsearbeidet, ligger store muligheter for tverrsektoriell innsats innad i fylkeskommunen – helse, utdanning, kultur og plan.
- Kultur kan bli et innsatsområde i folkehelsearbeidet.
- Fylkesmannen kan etterspørre bruk av kunst og kultur i forbindelse med tilsyn.
- Styrke samarbeidet på regionalt nivå - eks. *Program for kultur og helse*: samarbeid mellom FoU-aktører, stat og fylkeskommune

Program for kultur og helse en del av handlingsplanen for folkehelsearbeid i Nord-Trøndelag.

- Tverrsektorielt samarbeid internt i Nord-Trøndelag fylkeskommune
- Samarbeid mellom regionale aktører
- Samarbeid mellom regionalt og lokalt nivå
- Praksis, forskning, utdanning og kompetanseheving
- Dreier satsinga i samsvar med resultat fra Helseundersøkelsene i Nord-Trøndelag.

Videreutvikler delprosjekt fra FOLK2

Lokalt

- Mange gode lokale tiltak som kan videreutvikles
- Positiv utvikling i holdninger til og bruk av kunst og kultur i folkehelsearbeidet
- En del kommuner har forankret kultur- og helsearbeidet i strategier og planer
- Eks. samarbeid: Den kulturelle spaserstokken og Den kulturelle skolesekken

Oppsummering

- Positiv utvikling
- Behov for tydelig nasjonal politikk og nasjonal forankring
- Kunst og kultur som innsatsområde i nasjonale føringer og veiledere i folkehelsearbeidet
- Mer forskning

- fortsett arbeidet regionalt og lokalt!